

บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐

KPT3154
ร3355บ
2550 น.7

รศษ KPT 3154

817

2550

**บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทย
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐**

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ทำเนียบศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

จรัญ ภักดีธนากุล..

บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐.--กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๓.

๓๒ หน้า

1. ศาลรัฐธรรมนูญ. I.สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ II. ชื่อเรื่อง

๓๔๒.๕๕๓

ISBN 978-974-7725-62-9

ชื่อหนังสือ

บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ปีที่พิมพ์

มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓

เจ้าของ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A)

เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง

เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗

โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๕๕๐๐

www.constitutionalcourt.or.th

E-mail: feedback@constitutionalcourt.or.th

ดำเนินการทำโดย

สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

พิมพ์ที่

บริษัท พี.เพรส จำกัด

๑๒๕ ซอยแยกซอยศิริพจน์ สวนหลวง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐

โทร. ๐-๒๗๔๒-๔๗๕๔-๕ โทรสาร ๐-๒๓๓๑-๕๑๐๗

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยและทำหน้าที่คุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

กล่าวได้ว่า บทบาท อำนาจหน้าที่ ของศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีช่องทางให้ประชาชนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๒ หรือใช้สิทธิฟ้องตรงอีกช่องทางหนึ่ง หนังสือเรื่อง “บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐” ซึ่งเรียบเรียงโดย ศาสตราจารย์(พิเศษ) จรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นี้จะเป็นเอกสารความรู้เบื้องต้นในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทยและเป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนรู้ถึงช่องทางในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มกราคม ๒๕๕๓

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	i
ระบบศาลไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	๑
ส่วนที่ ๑ : ระบบศาลไทยในปัจจุบัน	๒
๑. ศาลรัฐธรรมนูญ	๒
๒. ศาลปกครอง	๓
๓. ศาลทหาร	๔
๔. ศาลยุติธรรม	๕
ส่วนที่ ๒ : อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ในการวินิจฉัยปัญหา ที่มีผู้เสนอมาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ รวม ๘ กรณี	๑๑
๑. วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่	๑๒
๒. การวินิจฉัยว่าร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของ ฝ่ายนิติบัญญัติ	๑๗
๓. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไข การตรา พระราชกำหนด ๒ เงื่อนไข ตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ก่อนที่รัฐสภาจะลงมติอนุมัติ หรือไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้น	๑๕
๔. การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือ กรรมการ การกระทำการใด เพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามมาตรา ๑๖๘ วรรค ๖ หรือไม่	๒๐
๕. การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๔	๒๐
๖. การวินิจฉัยสมาชิกภาพ หรือคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้ง	๒๒
๗. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการคุ้มครองหลักประชาธิปไตยภายใน พรรคการเมือง และการปกป้องคุ้มครองการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๒๔
๘. การวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ ฉบับใดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ก่อนหรือไม่	๒๗

บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

จรัญ ภักดีธนากุล *

ระบบศาลไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระบบศาลที่เป็นอิสระ ๔ ระบบ

- (๑) ศาลรัฐธรรมนูญ Constitutional court
- (๒) ศาลยุติธรรม Court of Justice
- (๓) ศาลปกครอง Administrative Court
- (๔) ศาลทหาร Military Court

๑. อิสระจากฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ (Independent from the Executive) ?

๒. อิสระระหว่างศาลด้วยกันเอง (Independent from each other) ?

๓. อิสระจากการแทรกแซงของผู้บริหารศาลแต่ละระบบ (Independent of internal control) ?

๔. ทางแก้ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างศาลต่างระบบ

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๘ ให้อำนาจวินิจฉัยโดยคณะกรรมการร่วม ซึ่งมีประธานศาลฎีกา เป็นประธาน

๔.๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒

* ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๑ : ระบบศาลไทยในปัจจุบัน

ประเทศไทยจัดวางระบบศาลไว้ในแบบ “คู่ขนาน” มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีหลักการสำคัญว่า นอกจากศาลทั้งปวงจะต้องเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศแล้ว ยังได้แยกศาลออกเป็นหลายระบบ แต่ละระบบเป็นอิสระต่างหากจากกันอีกด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติยืนยันการจัดระบบศาลให้เป็นแบบ “คู่ขนาน” ตามหลักการดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ให้มีศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครองและศาลทหาร รับผิดชอบการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีแยกต่างหากจากกันอย่างเด็ดขาด และต่อไปภายหน้าหากมีความจำเป็นจะต้องมี “ศาลอื่น” นอกจากศาลทั้งสี่ระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน ก็ให้จัดตั้งเพิ่มขึ้นเป็นระบบที่ทำได้ โดยการตราเป็นพระราชบัญญัติ^๑

๑. ศาลรัฐธรรมนูญ

มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดเฉพาะปัญหาหรือกรณีที่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ หรือบทกฎหมายอื่นบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้เท่านั้น ซึ่งในรัฐธรรมนูญปัจจุบันมีอยู่เพียง ๘ กรณีเท่านั้น^๒ ข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งอื่นนอกจากนี้ แม้จะเป็นปัญหาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยตรงก็ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ”

มาตรา ๑๕๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินสี่คน ตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นกรรมการ”

๒ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในเอกสารชุดเดียวกันนี้ที่ ส่วนที่ ๒ : อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยปัญหาที่มีผู้เสนอมาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญรวม ๘ กรณี

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๔๔ : การขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กฎและคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายเป็นการออกเกินขอบเขตที่พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ ให้อำนาจไว้ นั้น เป็นการขอให้วินิจฉัยกฎและคำสั่งทางปกครองว่า ขัดกับกฎหมายแม่บท ซึ่งกฎและคำสั่งทางปกครองมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ อีกทั้งเป็นกรณีที่ขอให้วินิจฉัยว่าขัดกับกฎหมายแม่บท จึงมิได้เป็นการขอให้วินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนประเด็นที่สองที่ขอให้วินิจฉัยว่า ระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตน้ำตาลที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ นั้น เนื่องจากระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดดังกล่าวออกโดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ซึ่งมีไช่องค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญได้

ดังนั้น จึงเป็นการผิดพลาดอย่างยิ่งที่จะกล่าวว่า “ปัญหาขัดแย้ง และข้อผิดพลาดตามกฎหมายรัฐธรรมนูญทุกกรณีต้องเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ศาลหรือองค์กรอื่นไม่มีอำนาจตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญได้” เพราะในความเป็นจริงศาลและองค์กรอื่น เช่น คณะกรรมการกฤษฎีกา ต่างก็มีอำนาจตีความหรือวินิจฉัยปัญหากฎหมายรัฐธรรมนูญได้เป็นส่วนใหญ่ คงจำกัดเฉพาะบางเรื่องที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น ที่ศาลและองค์กรอื่นไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดเอง ต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

๒. ศาลปกครอง

มีอำนาจพิจารณาพิพากษา “คดีปกครอง” เฉพาะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และกฎหมายอื่นบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองเท่านั้น หาได้มีอำนาจเหนือคดีปกครองทั้งหมด

ทุกชนิดทุกประเภทไม่ เพราะยังมีคดีปกครองอีกหลายประเภทที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง^๓ ได้แก่

(๑) การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

(๒) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

(๓) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น

(๔) การออกข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งมาตรา ๑๖ ของพระราชกำหนดดังกล่าวบัญญัติว่าไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

สำหรับคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ ๖ ประเภท ได้แก่

(๑) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง การใช้ดุลยพินิจ หรือการกระทำอื่นใด

(๒) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(๓) คดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิด หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

^๓ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๘ วรรคสอง

(๔) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(๕) คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาล เพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด และ

(๖) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง เช่น กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาด ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เป็นละเมิดที่ผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดต่อศาลยุติธรรม ให้รับผิดฐานละเมิดได้ ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ผู้เสียหายจะไม่ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมก็ได้ โดยไปใช้สิทธิร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดให้รับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้ตนโดยตรงก็ได้ ตามมาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีคำวินิจฉัยเช่นใดแล้ว หากผู้เสียหายยังไม่พอใจให้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายใน ๕๐ วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย ตามที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะใน มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๓. ศาลทหาร

มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ^๔ ซึ่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๓ ถึง มาตรา ๑๕ บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา ๑๓ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษ ผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใดๆ ที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

(๑) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจ

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๘ วรรคหนึ่ง

ศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน

(๒) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

(๓) คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว

(๔) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

มาตรา ๑๕ คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน เมื่อศาลพลเรือนได้สั่งรับประทับฟ้องไว้แล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณา พิพากษาได้”

๔. ศาลยุติธรรม

เป็นศาลหลักของประเทศ มีโครงสร้างที่ใหญ่ที่สุด และใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีศาลชั้นต้นกระจายอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศจำนวนเกือบ ๒๐๐ ศาล มีศาลชั้นอุทธรณ์ ๑๐ ศาล ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์ขึ้นมาจากศาลชั้นต้นที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพ ๑ ศาล กับศาลอุทธรณ์ภาค อีก ๙ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้นในต่างจังหวัด โดยแบ่งกระจายเขตพื้นที่รับผิดชอบออกเป็น ๙ ภาค และมีศาลสูงสุดเรียกชื่อว่าศาลฎีกาอีก ๑ ศาล มีอำนาจพิจารณาพิพากษา (๑) คดีที่ฎีกาได้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์ทั้ง ๑๐ ศาล (๒) คดีชำนัญพิเศษที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชำนัญพิเศษ^๕ ตรงมาที่ศาลฎีกา (๓) คดีแพ่งที่คู่ความขออนุญาตอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายตรงมาที่ศาลฎีกาโดยไม่ผ่านศาลอุทธรณ์ตาม ปวิพ. มาตรา ๒๒๓ ทวิ^๖ และ (๔) คดีอาญาสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ

^๕ ศาลชำนัญพิเศษในระบบศาลยุติธรรม ปัจจุบันมี ๔ ศาล คือ ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และศาลล้มละลาย

^๖ ปวิพ. มาตรา ๒๒๓ ทวิ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ผู้อุทธรณ์อาจขออนุญาตอุทธรณ์โดยตรงต่อศาลฎีกา โดยทำเป็นคำร้องมาพร้อมคำฟ้องอุทธรณ์ เมื่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งได้สั่งรับอุทธรณ์และส่งสำเนาคำฟ้องอุทธรณ์และคำร้องแก้จำนวนอุทธรณ์แล้ว หากไม่มีคู่ความอื่นยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๓ และจำเลยอุทธรณ์มิได้

คดีเลือกตั้งบางประเภท ซึ่งศาลฎีกาจะต้องทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาให้เสร็จเด็ดขาดไปโดยไม่มีการอุทธรณ์ต่อไปที่ใดอีก

ที่กล่าวว่าศาลยุติธรรมเป็นศาลหลักหรือศาลพื้นฐานของประเทศก็ เพราะเป็นศาลที่จะต้องรับพิจารณาพิพากษาคดีที่ทั้งปวงที่ไม่สามารถนำไปฟ้องร้องบังคับคดีกันในศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และศาลทหาร ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๘ แห่งรัฐธรรมนูญว่า “ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น” ทั้งนี้เพื่อให้หลักประกันแก่ประชาชนว่า หากถูกล่วงละเมิดสิทธิไม่ว่า ในลักษณะใดย่อมจะมีช่องทางดำเนินคดีทางศาล (access to court) ในศาลใดศาลหนึ่งได้เสมอ

สำหรับประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมปัจจุบันมีทั้งหมด ๘ ประเภทด้วยกัน คือ

(๑) **คดีอาญาสามัญ** ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด ในแต่ละปีจะมีการนำคดีอาญามาขึ้นฟ้องยังศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญารธนบุรี ศาลจังหวัด และศาลแขวง ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ ถึง ๕๐๐,๐๐๐ คดี

(๒) **คดีแพ่งสามัญ** มีจำนวนน้อยกว่าคดีอาญาล็กน้อย เฉลี่ยปีละ ๓๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐๐,๐๐๐ คดี กระจายอยู่ในศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลจังหวัด และศาลแขวง

(๓) **คดีขำัญญพิเศษ** ได้แก่ *คดีแรงงาน* ที่ต้องฟ้องและดำเนินคดีกัน

คัดค้านคำร้องดังกล่าวต่อศาลภายในกำหนดเวลาขึ้นคำแก้อุทธรณ์และศาลชั้นต้นเห็นว่าเป็นการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ให้ศาลอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์ยื่นอุทธรณ์โดยตรงต่อศาลฎีกาได้ มิฉะนั้นให้สั่งยกคำร้อง ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งยกคำร้อง ให้ถือว่าอุทธรณ์เช่นว่านั้น ได้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๓ คำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตหรือยกคำร้องในกรณีนี้ให้เป็นที่สุด เว้นแต่ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งยกคำร้องเพราะเห็นว่าเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ผู้อุทธรณ์อาจอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นไปยังศาลฎีกาภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้มีคำสั่ง

ถ้าศาลฎีกาเห็นว่าอุทธรณ์ตามวิธีการในวรรคหนึ่งเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงให้ศาลฎีกาส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยชี้ขาดต่อไป”

ในศาลแรงงานกลาง หรือศาลแรงงานภาค แล้วแต่กรณี *คดีภาษีอากร* ซึ่งต้องฟ้องและดำเนินคดีในศาลภาษีอากรกลาง *คดีทรัพย์สินทางปัญญา* กับ *คดีการค้าระหว่างประเทศ* ที่ต้องดำเนินคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง และ *คดีล้มละลาย* ที่ต้องฟ้องและดำเนินคดีในศาลล้มละลายกลาง คดีชำนาญพิเศษทั้งสิ้นประเภทนี้รวมกันแล้วยังมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับคดีอาญา และคดีแพ่งสามัญ

(๔) **คดีเยาวชนและครอบครัว** ได้แก่ คดีอาญาที่เด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เป็นผู้ต้องหาและจำเลย คดีครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ และคดีที่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว เช่น คดีแพ่งคดีอาญา และคดีปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และคดีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น คดีเยาวชนและครอบครัวนี้ไม่ถือว่าเป็นคดีชำนาญพิเศษ เพราะยังใช้ระบบ ๓ ชั้นศาลเหมือนคดีสามัญ คือ ยังต้องอุทธรณ์ไปที่ศาลชั้นอุทธรณ์ก่อน แล้วจึงจะฎีกาไปที่ศาลฎีกาได้ มิได้ใช้ระบบ ๒ ชั้นศาล โดยให้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตรงไปยังศาลฎีกาเหมือนอย่างคดีชำนาญพิเศษ แต่เนื่องจากคดีประเภทนี้มีวิธีพิจารณาที่แตกต่างจากคดีแพ่งและคดีอาญาสามัญอย่างมาก ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงนิยมเรียกกันว่าเป็น “คดีพิเศษ” ของศาลยุติธรรม

(๕) **คดีกฎหมายอิสลาม** ได้แก่ คดีแพ่งว่าด้วยครอบครัวและมรดก ที่คู่ความทุกฝ่ายเป็นอิสลามศาสนิก เฉพาะที่พิพาทกันในเขตศาลจังหวัดสตูล ศาลจังหวัดยะลา ศาลจังหวัดปัตตานี ศาลจังหวัดนราธิวาส และศาลจังหวัดเบตง ตามพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล พ.ศ. ๒๔๘๕ คดีกฎหมายอิสลามในเขต ๔ จังหวัดภาคใต้จะต้องมีผู้พิพากษากฎหมายอิสลาม เรียกชื่อว่า “คะโต๊ะยุติธรรม” ร่วมเป็นองค์คณะกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมด้วย โดยให้ผู้พิพากษาเป็นหลักในด้านวิธีพิจารณาและการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนคะโต๊ะยุติธรรมเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดปัญหากฎหมายอิสลาม คำวินิจฉัยของคะโต๊ะยุติธรรมให้เป็นที่สุด

(๖) คดีอาญาสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่คดีอาญาที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น และคดีแพ่งที่บุคคลดังกล่าวถูกกล่าวหาว่าร้ายวญผิดปกติ นอกจากนี้ยังให้รวมถึงกรณีที่บุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวกระทำความผิดด้วย^๗ คดีอาญาสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้เป็นคดีที่จะต้องฟ้องต่อศาลฎีกาโดยตรง และให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเสร็จเด็ดขาดเพียงศาลเดียว โดยองค์คณะผู้พิพากษาในศาลฎีกาจำนวน ๕ คน ซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี^๘

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๘ วรรคสาม ได้บัญญัติเพิ่มเติมให้ผู้ที่ถูกพิพากษาลงโทษยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่มีคำพิพากษา โดยกำหนดเงื่อนไขของกรอุทธรณ์ไว้ว่า จะต้อง “มีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ”

(๗) คดีเลือกตั้งบางประเภท ข้อพิพาทและปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่สำคัญ อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะต้องดำเนินการสืบสวน สอบสวน และวินิจฉัยสั่งการโดยเร็ว และไม่อยู่ในอำนาจของศาลใดที่จะวินิจฉัยสั่งการ แต่ก็มีข้อยกเว้นในบางกรณีที่รัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นบัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาที่จะต้องวินิจฉัยชี้ขาดให้เสร็จก่อนการเลือกตั้งเช่น

^๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕ ถึงมาตรา ๒๑๘

^๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๘ วรรคสี่

ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

(๘) กรณีที่เกี่ยวกับการออกข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

ปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับประเทศที่จัดระบบศาลให้อยู่ในระบบ “ศาลคู่ขนาน” อย่างระบบศาลไทยในปัจจุบันก็คือ ความขัดแย้งกันระหว่างศาลต่างระบบ ทั้งในเรื่องเขตอำนาจ และคำวินิจฉัยชี้ขาดคดี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกลไกสำหรับแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติทางแก้ไว้ว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้ผู้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินสี่คนตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกรรมการ”

ส่วนที่ ๒ : อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยปัญหาที่มีผู้เสนอมาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ รวม ๘ กรณี

การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่มีผู้เสนอมาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีด้วยกัน ๘ กรณี ดังนี้

๑. การวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่
๒. การวินิจฉัยร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติ
๓. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด ๒ เงื่อนไข ตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ก่อนที่รัฐสภาจะลงมติอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้น
๔. การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ กรรมการ กระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามมาตรา ๑๖๘ วรรคหก หรือไม่
๕. การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๔
๖. การวินิจฉัยสมาชิกภาพ หรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้ง
๗. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการคุ้มครองหลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง และการปกป้องคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๘. การวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศฉบับใดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ก่อนหรือไม่

๑. วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

มีช่องทางการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ๕ ช่องทาง คือ

๑.๑ ศาลใดศาลหนึ่งส่งมาให้วินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๑

๑.๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งมาให้วินิจฉัยตามมาตรา ๒๔๕ (๑)

๑.๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนส่งมาตามมาตรา ๒๕๗ (๒) เพิ่มขึ้นใหม่โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๔ บุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพเพราะเหตุแห่งบทบัญญัติกฎหมายไต่ยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยว่าบทกฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๒ เพิ่มขึ้นใหม่โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และมาตรา ๒๑๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้วเห็นว่า ผู้ที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

ตัวอย่าง (๑) คำร้องของผู้ร้องมีลักษณะเพียงแต่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีความเห็นเกี่ยวกับการวินิจฉัยคดีของศาลฎีกาในลักษณะหาหรือ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้อำนวยความสะดวกประจำเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการเพื่อให้ผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น ผู้ร้องหาได้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่อย่างไร จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

(๒) คำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติชุมชน พ.ศ. ... ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๑๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ผู้ร้องมิได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่อย่างไร รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ มิได้ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

(๓) การที่ผู้ร้องร้องว่าพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๕๐ ผ่านการพิจารณาในวาระ ๓ โดยไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นการร้องว่า กระบวนการตรากฎหมายฉบับดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มิใช่เป็นการขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ ส่วนการที่ผู้ร้องอ้างว่าเนื้อหาของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกรณีที่ผู้ร้องมิได้ระบุอย่างชัดเจนว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวบทบัญญัติมาตราใดที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ร้องที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด และการที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเนื้อหาของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งกับหลักกฎหมายทั่วไป กฎหมาย ป.ป.ช. และขัดหรือแย้งต่อหลักการถ่วงดุลอำนาจในการตรวจสอบโดยอำนาจตุลาการ ก็มีขึ้นเป็นการขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้การที่ผู้ร้องจะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้ จะต้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ได้แล้วด้วย ดังนั้น คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

(๔) คำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการพิพากษาคดีของศาลฎีกาโดยได้ยกเอาเอกสารที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาพิพากษาคดีเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๗ วรรคหนึ่ง หรือ ไม่ ซึ่งเป็นการร้องขอเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการดำเนินการพิพากษาคดีของศาลว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่ได้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์ของมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง คำร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

(๕) คำร้องที่ยื่นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การกระทำของฝ่ายโจทก์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกรณีหมิ่นประมาท อาฆาตมาดร้ายต่อพระเกียรติ พระบรมเชษฐานุภาพแห่งสถาบันพระมหากษัตริย์หรือไม่และเป็นการกระทำที่เข้าข่ายร่วมกันก่อการกบฏหรือไม่ ผู้ร้องจะใช้สิทธิทางกฎหมายขอขึ้นเรื่องเพื่อถอดถอน

คณะผู้พิพากษาศาลดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้หรือไม่และผู้ร้องจะใช้สิทธิทางกฎหมายขอยื่นเรื่องเพื่อขอความคุ้มครองต่อองค์การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งโลก (เอ็นจีโอ) ได้หรือไม่ ผู้ร้องมิได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่อย่างไร

(๖) แม้คำร้องของผู้ร้องจะเป็นการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕ วรรคสอง (๑) ที่มีให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการฟ้องคดีของผู้ร้องก็ตาม แต่ผู้ร้องยังสามารถใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นต่อศาลยุติธรรมได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๘ และเมื่อผู้ร้องยังมีได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ส่วนประเด็นตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการนำคดีที่ถึงที่สุดแล้วมาฟ้องอีกเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสาม หรือไม่ และการกระทำของหน่วยงานของรัฐที่กระทำต่อผู้ร้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ประเด็นตามคำร้องดังกล่าวมิได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่อย่างไร จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยอีกเช่นกัน

๑.๕ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใดได้แล้ว แต่ก่อนที่จะวินิจฉัยเรื่องนั้นได้จำเป็นต้องวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทกฎหมายใดก่อน ก็สามารถวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทกฎหมายนั้นได้ตามบรรทัดฐานคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเอง คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๑, ๑๕/๒๕๔๑ และ ๕๔/๒๕๔๒

หมายเหตุ (๑) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้วนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบเนื้อหาสาระหรือ “บทบัญญัติ” ของกฎหมายเท่านั้น ไม่มีอำนาจตรวจสอบกระบวนการตรากฎหมายดังกล่าวด้วย ซึ่งแตกต่างจากการตรวจสอบ “ร่างกฎหมาย” ก่อนที่จะประกาศใช้บังคับ

(๒) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลเด็ดขาดผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ (มาตรา ๒๑๖ วรรคห้า) แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดไปก่อนแล้ว (มาตรา ๒๑๑ วรรคสาม) ทั้งนี้ผู้กมัดศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดด้วย กล่าวคือศาลรัฐธรรมนูญอาจเปลี่ยนบรรทัดฐานของตนเองได้ ดังตัวอย่างในคำวินิจฉัยที่ ๕๘-๖๒/๒๕๔๓ ซึ่งวินิจฉัยว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ กลับคำวินิจฉัยเดิมที่ ๔/๒๕๔๑, ๗/๒๕๔๑, และ ๑๐/๒๕๔๑

(๓) การพิจารณาว่าบทบัญญัติกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น มาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญระบุว่า ให้พิจารณาว่าขัดหรือแย้งต่อ “รัฐธรรมนูญนี้” เท่านั้น มิใช่รัฐธรรมนูญอื่น ดังนั้น จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ที่ถูกยกเลิกไปแล้วไม่ได้ (คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๑)

๒. การวินิจฉัยร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติ

เป็นการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติว่า

๒.๑ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่เพียงใด ? และ

๒.๒ ตราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามกระบวนการวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ? รวม ๔ ช่องทาง

(๑) ประธานรัฐสภาส่งร่างพ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญมาให้วินิจฉัยตามมาตรา ๑๔๑ ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

(๒) นายกรัฐมนตรีสั่ง หรือ ส.ส. และ ส.ว. จำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ขอให้ประธานแห่งสภา ส่งร่าง พ.ร.บ. ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๑๕๔

(๓) สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีมติว่าร่างพระราชบัญญัติใด มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ ให้ประธานแห่งสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๑๕๕

(๔) ให้นำมาตรา ๑๕๔ มาใช้บังคับกับร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาโดยอนุโลม

ข้อสังเกต : นายกรัฐมนตรีไม่มีอำนาจส่งร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

หมายเหตุ (๑) ตรวจสอบได้ทั้งเนื้อหาสาระ (Substance) และ กระบวนการ (Process) คำวินิจฉัยที่ ๒-๔/๒๕๕๑ เว้นแต่กรณีตาม (๓)

(๒) กรณีร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประธานศาลหรือประธานองค์กรอิสระหรือประธานที่มีอำนาจเสนอ ประธานศาลหรือประธานองค์กรอิสระจะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ได้หรือไม่? เห็นว่า ถึงแม้มาตรา ๑๕๕ จะมีได้ห้ามประธานศาลและประธานองค์กรอิสระไว้ แต่โดยเหตุผลและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๕ มุ่งที่จะป้องกันมิให้รัฐสภาต้องทำงานซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น จึงควรขยายข้อห้ามนี้มาใช้กับประธานศาลและประธานองค์กรอิสระด้วย โดยเฉพาะถ้าเป็นการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้มีมาตรา ๑๔๐ วรรคสอง บัญญัติให้นำบทบัญญัติในหมวด ๖ ส่วนที่ ๗ ว่าด้วยการตราพระราชบัญญัติมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งหากมีปัญหาเช่นนี้ขึ้นประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาย่อมมี

อำนาจส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ตามมาตรา ๑๔๕ วรรคสอง

๓. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด ๒ เดือนไซ ตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ก่อนที่รัฐสภาจะลงมติอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้น

๓.๑ พระราชกำหนดนั้นตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะตามมาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง จริงหรือไม่?

๓.๒ จำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนั้น เพราะ “เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้” ตามมาตรา ๑๘๔ วรรคสอง จริงหรือไม่?

ทั้งนี้ ผู้เสนอ ได้แก่ ส.ส. หรือ ส.ว. จำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา (ส.ส. ๕๖ คน หรือ ส.ว. ๓๐ คน) เข้าชื่อกันเสนอต่อประธานแห่งสภา และประธานแห่งสภานั้นต้องส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็น และต้องรอการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้น ไว้ก่อน จนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่งและสอง

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่ามีเงื่อนไขไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด (= ๖ เสียงขึ้นไป) ตามมาตรา ๑๘๕ วรรคสี่

ข้อสังเกต : (๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ตรวจสอบได้เฉพาะเงื่อนไขตามวรรคหนึ่งเท่านั้น จะตรวจสอบเงื่อนไขตามวรรคสองไม่ได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ขยายอำนาจการตรวจสอบตามวรรคสองด้วย

(๒) เนื้อความของพระราชกำหนดถูกตรวจสอบได้ตามข้อ ๑ อีก ๕ ช่องทาง

๔. การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ กระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณ รายจ่าย ตามมาตรา ๑๖๘ วรรคหก หรือไม่

๔.๑ ผู้เสนอเรื่องได้แก่ ส.ส. หรือ ส.ว. จำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา (๔๘ หรือ ๑๕ แล้วแต่
กรณี) เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เลย (มาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ด)

๔.๒ ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยภายใน ๑ วันนับแต่ได้รับ
ความเห็นดังกล่าว → หากวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืนเช่นนั้น ให้การเสนอ
การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป (มาตรา ๑๖๘ วรรคเจ็ด)

ข้อสังเกต : ผู้กระทำการฝ่าฝืนหลักสำคัญในเรื่องนี้จะต้องรับผิดชอบอย่างไร
ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ น่าจะเป็นเหตุถดถอย หรือรับผิดชอบจรรยาธรรมได้

๕. การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

ตามบทบัญญัติในมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีข้อพิจารณาดังนี้

(๑) “มีความขัดแย้ง” เกิดขึ้นจริง มิใช่ปัญหาข้อกฎหมายที่เพียงแต่เห็น
ไม่ตรงกัน

มาตรา ๒๑๔ บัญญัติชัดเจนว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับพิจารณาวินิจฉัย
เรื่องนี้ได้เฉพาะในกรณีที่ “มีความขัดแย้ง” เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร
ที่ระบุไว้เกิดขึ้นจริง มิใช่กรณีที่ เป็นปัญหาทางกฎหมายหรือทางวิชาการที่
เพียงแต่เห็นไม่ตรงกันเท่านั้น ยังมีได้มีความขัดแย้งเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ
แต่อย่างใด

(๒) เป็นความขัดแย้ง “ระหว่างสององค์กรขึ้นไป” ไม่รวมถึงปัญหา
เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งเพียงองค์กรเดียว

ความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามมาตรา ๒๑๔ นี้ จะต้องเป็นความขัดแย้งระหว่างสององค์กรขึ้นไปเท่านั้น มิได้รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งเพียงองค์กรเดียว (ข้อนี้จึงแตกต่างจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ไปในทางที่จำกัดขอบอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญให้แคบลงและเป็นผลให้แนวบรรทัดฐานเดิมตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๔/๒๕๔๒ ของศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจใช้เป็นบรรทัดฐานได้อีกต่อไป)

(๓) เป็นความขัดแย้งระหว่าง “คณะรัฐมนตรี รัฐสภา หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนแล้ว โดยจัดให้มีหมวดที่ว่าด้วยองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้นโดยเฉพาะเป็นหมวดที่ ๑๑ ซึ่งแบ่งองค์กรตามรัฐธรรมนูญออกเป็น ๒ กลุ่ม รวมทั้งหมดเป็น ๗ องค์กรด้วยกัน ดังนี้

ก. องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีทั้งหมด ๔ องค์กร ได้แก่ ๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) และ ๔) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman)

ข. องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มี ๓ องค์กรด้วยกัน คือ ๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒) องค์กรอัยการ และ ๓) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

องค์กรอื่นนอกเหนือจาก ๗ องค์กรตามหมวด ๑๑ ของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ไม่ใช่ถือว่าเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างกันเองได้

อนึ่ง มาตรา ๒๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติให้รัฐสภา และคณะรัฐมนตรี สามารถเสนอเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างกัน หรือความขัดแย้งกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญขององค์กรใดองค์กรหนึ่งใน ๗ องค์กร ตามหมวด ๑๑ ได้ด้วย

(๔) องค์กรที่ขัดแย้งกันนั้น “มิใช่ศาล”

ข้อจำกัดที่มาตรา ๒๑๔ บัญญัติให้ศาลฎีกาหรือศาลหนึ่ง ได้แก่ “องค์กรศาล” โดยบัญญัติว่าให้เสนอเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ “ที่มีศาล” ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ดังนั้น ศาลใดศาลหนึ่งจะเสนอเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลกับศาล หรือศาลกับองค์กรอื่น ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๔ ไม่ได้ และประธานรัฐสภานายกรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ก็จะเสนอเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของตนกับศาลใดศาลหนึ่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้เช่นกัน

๖. การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรีและกรรมการการเลือกตั้ง

๖.๑ วินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๙๑

(ก) ผู้เริ่มเรื่อง ส.ส. หรือ ส.ว. จำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงหนึ่ง ก.ก.ต. ก็มีสิทธิส่งเรื่องนี้ให้ประธานแห่งสภาได้อีกทางหนึ่งด้วย

(ข) เหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ เฉพาะการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) สำหรับ ส.ส. และตามมาตรา ๑๑๕ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) สำหรับ ส.ว.

(ค) ผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ได้แก่ ก.ก.ต. หรือประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องจาก ส.ส. หรือ ส.ว. ซึ่งทั้งตัวบทและเจตนารมณ์บังคับว่าประธานแห่งสภาจะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จะใช้ดุลพินิจไม่ส่งไม่ได้ เพราะมิเช่นนั้นอำนาจวินิจฉัยเรื่องนี้จะกลายเป็นอำนาจของประธานสภาไป

๖.๒ วินิจฉัยการขาดคุณสมบัติของรัฐมนตรีอันเป็นเหตุให้ความเป็น รัฐมนตรีสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๑

(ก) ผู้เริ่มเรื่อง ได้แก่ ส.ส. หรือ ส.ว. จำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของแต่ละสภา เข้าชื่อกันเสนอเรื่องต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกได้ เพราะ มาตรา ๑๘๒ วรรคสามบัญญัติให้นำมาตรา ๘๑ มาใช้บังคับกับกรณีนี้นี้ด้วย

(ข) เหตุที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยมีได้เฉพาะ ๕ เหตุเท่านั้น คือเหตุตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง ๔ เหตุ ได้แก่ (๒) ลาออก (๓) ต้องคำพิพากษา ให้จำคุก (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔ (๗) กระทำ การอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๘ กับเหตุตาม มาตรา ๑๘๒ วรรคสอง อีกเหตุหนึ่งคือ ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงเมื่อดำรงตำแหน่งครบ ๘ ปี ตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสี่

(ค) ผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย นอกจากประธานสภา ที่ได้รับเรื่องจากสมาชิกแห่งสภาที่ตนเป็นประธานแล้ว มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ยังบัญญัติให้ ก.ค.ต.เป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้อีกทางหนึ่งด้วย

๖.๓ วินิจฉัยคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๒๓๓

(ก) ผู้เริ่มเรื่อง ส.ส. และ/หรือ ส.ว. รวมกันไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาเท่าที่มีอยู่ทั้งหมด เข้าชื่อกันร้องต่อประธานรัฐสภาว่า ก.ค.ต. คนใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้าม ตามมาตรา ๒๓๐

(ข) เหตุที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ทุกเหตุตามมาตรา ๒๓๐ ซึ่งโยงไปถึงเหตุตามมาตรา ๒๐๕ (๑) (๔) (๕) และ (๖) กับเหตุตามมาตรา ๒๐๗ อีก ๔ เหตุด้วย

(ค) ผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มาตรา ๒๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ส่ง โดยต้องส่งไปภายใน ๓ วันนับแต่วันที่ ได้ รับคำร้อง ซึ่งประธานรัฐสภาไม่น่าจะมีดุลพินิจที่จะไม่ส่งเช่นกัน

๗. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการคุ้มครองหลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง และการปกป้องคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีอยู่ ๓ ช่องทาง คือ

๗.๑ มติหรือข้อบังคับของพรรคการเมือง ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของส.ส. หรือขัดแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่? ตามมาตรา ๖๕

(ก) เหตุที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามมาตรา ๖๕ นี้มีได้ ๒ เหตุ คือ (๑) มติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองใด ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของส.ส.หรือไม่ หรือ (๒) ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่? ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ วรรคสอง มีบทสันนิษฐานเด็ดขาดให้ถือว่าขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเอาไว้ด้วย

(ข) ผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยมีได้ ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ส.ส.ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มที่ ๒ กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือ กลุ่มที่ ๓ สมาชิกของพรรคการเมืองเองนั้น ทั้งนี้ตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดจำนวน ส.ส.ต้องไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของส.ส.ในพรรคนั้นทั้งหมด สำหรับกรรมการบริหารพรรคต้องไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด ส่วนสมาชิกพรรคต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน จึงจะร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

(ค) ผลของคำวินิจฉัย มาตรา ๖๕ วรรคสี่ บัญญัติถึงผลในกรณีที่วินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐาน

แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขว่า ให้หมดหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป แต่มิได้บัญญัติถึงผลในกรณีที่วินิจฉัยว่า หมดหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส. ไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม ได้บัญญัติเพิ่มเติมให้หมดหรือข้อบังคับนั้น เป็นอันยกเลิกไปเช่นกัน ในกรณีเช่นนี้จึงเป็นที่มั่นใจได้ว่า หมดหรือข้อบังคับของ พรรคการเมืองดังกล่าวไม่อาจใช้บังคับแก่ ส.ส. ในพรรคได้ และ ส.ส. ย่อมมีสิทธิ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ไปได้ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

๗.๒ วินิจฉัยอุทธรณ์ของ ส.ส. ที่ถูกพรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการ เป็นสมาชิกพรรค ตามมาตรา ๑๐๖ (๗)

ตามมาตรา ๑๐๖ (๗) บัญญัติให้สมาชิกภาพของ ส.ส. สิ้นสุดลง หาก ถูกพรรคการเมืองที่ตนสังกัดมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคฯ มติ ดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของที่ประชุมร่วมระหว่าง ส.ส. และคณะกรรมการบริหารของพรรคนั้น

ส.ส. ที่ต้องมติดังกล่าวมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มติดังกล่าวมา อ่างเหตุว่ามตินั้นมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม คือ ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของ ส.ส. ผู้ยื่น หรือขัดแย้ง ต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะต้องห้ามอย่างใด อย่างหนึ่งในสองลักษณะนั้น ส.ส. คนนั้นยังคงเป็น ส.ส. ได้ต่อไป และอาจเข้า เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัย

อนึ่งคำวินิจฉัยของศาลเช่นนี้ย่อมทำให้หมดของพรรคฯ สิ้นผลไปด้วยตาม มาตรา ๖๕ วรรคสี่ ดังนั้น ส.ส. คนนั้นจึงยังคงเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น ต่อไป จะไม่ย้ายไปสังกัดพรรคอื่นก็ได้

แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติของพรรคฯมิได้มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพของส.ส.คนนั้นสิ้นสุดลงนับแต่ วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

๗.๓ **วินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพใน การการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๓๗**

(ก) **มาตรา ๖๘** ผู้เริ่มเรื่องจะเป็นใครก็ได้ที่ทราบเรื่องการกระทำของผู้ ใดที่เป็นไปเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองประเทศโดยวิธีการที่ มิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการ สูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้ เลิกการกระทำดังกล่าวในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบพบว่าพรรคการเมือง เป็นผู้กระทำการดังกล่าว และได้มีคำสั่งให้พรรคฯเลิกการกระทำนั้นแล้ว มาตรา ๖๘ วรรคสามให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ด้วย และ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญใช้ดุลพินิจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นแล้ว มาตรา ๖๘ วรรคสี่ บัญญัติในเชิงบังคับไว้ว่า “ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมือง และกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบอยู่ในขณะที่ยังกระทำความผิด เป็น ระยะเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งดังกล่าว”

(ข) **มาตรา ๒๓๗** เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ปัญหาการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือก ตั้ง ส.ส. และ ส.ว. ซึ่งเป็นมะเร็งร้ายของระบบการเมืองไทยและเป็นรากเหง้าหรือ ต้นเหตุแห่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในแวดวงการเมืองและระบบราชการไทย อันเป็นเหตุให้ระบอบการปกครองของไทยไม่สามารถพัฒนาให้พ้นจากวงจร อุบาทว์ได้จนทุกวันนี้

มาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง มุ่งเน้นไปที่พฤติกรรมทุจริตซื้อสิทธิซื้อเสียง ในการเลือกตั้งของ “ผู้สมัครรับเลือกตั้ง” เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำการ นั้นด้วยตนเอง หรือไปก่อหรือสนับสนุนให้คนอื่นกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และการได้มาซึ่ง ส.ว. หรือฝ่าฝืนระเบียบหรือประกาศของ ก.ก.ต. “อันมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” ก็ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าวตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ซึ่งมาตรา ๒๓๕ วรรคสองบัญญัติให้ ก.ก.ต.เป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลฎีกาวินิจฉัย และหากศาลฎีกาเห็นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นกระทำผิดจริง ก็ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าว

ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยปละละเลยหรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาตรา ๒๓๗ วรรคสองก็ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖๘ ซึ่งผู้ที่ทราบถึงการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง และหากศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ก็ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคฯ และกรรมการบริหารพรรคฯดังกล่าวมีกำหนดเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

๘. การวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศฉบับใดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา ๑๘๐ วรรคสอง ก่อนหรือไม่

๘.๑ ความหมาย

“หนังสือสัญญา” ตามมาตรา ๑๘๐ มุ่งหมายถึง (๑) ความตกลงระหว่างประเทศทุกประเภทที่จัดทำขึ้นระหว่างประเทศไทยกับรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ (๒) ในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะถูกบันทึกไว้ในเอกสารฉบับเดียว หรือหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกัน (๓) อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ และ (๔) ไม่ว่าจะตั้งชื่อเรียกขานกันว่าอย่างไร

๘.๒ เรื่องสำคัญ ๕ เรื่อง ได้แก่

- (๑) มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย
- (๒) เปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจ
- (๓) จะต้องออกพระราชบัญญัติอนุวัติการเพื่อให้เป็นไปตามความตกลงนั้น
- (๔) มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือ
- (๕) มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

****ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ****

๘.๓ บทสรุป

ความตกลงระหว่างประเทศที่จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง นั้น จำกั้อยู่เฉพาะกรณีที่เข้าเงื่อนไข ๒ ประการเท่านั้น คือ

- (๑) ได้จัดทำขึ้นในลักษณะของ “หนังสือสัญญา” และ
- (๒) มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในห้าเรื่องตามที่ระบุไว้ข้างต้น

๘.๔ กรณีตัวอย่าง : คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖ - ๗/๒๕๕๑

เรื่อง ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

สรุปข้อเท็จจริง

ประธานวุฒิสภาได้ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๗๗ คน และประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๕๑ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคหก ประกอบมาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง(๑) ว่าคำแถลงการณ์ร่วม ไทย – กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

สรุปคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว ลงมติ รวม ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คำแถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์วินิจฉัยคำแถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ มีลักษณะครบองค์ประกอบของความเป็นสนธิสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๘ และเป็นไปตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๑/๒๕๔๒ และที่ ๓๓/๒๕๔๓ จึงเป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐

ประเด็นที่สอง หนังสือสัญญาดังกล่าวเป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติ ๘ ต่อ ๑ เสียง วินิจฉัยชี้ขาดว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา หรือ Joint Communiqué ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

ห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ

0010749

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ (อาคาร A)

เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑